

Arbetsmarknadsdepartementet
A2016/01307/I

Yttrande över Ett nytt ersättningssystem för mottagandet av ensamkommande barn och unga

Sammanfattning

Danderyds kommun tolkar förslaget som ett sätt för staten att vältra över kostnader för flyktingmottagandet på kommunerna. De ersättningar som föreslås i promemorian bedöms generellt vara alltför låga för att täcka alla de kostnader som finns gällande ensamkommande barn och ungdomar. Danderyds kommun menar att utgångspunkten måste vara att kommunerna ska få ersättning för sina faktiska kostnader.

Risken är överhängande att kommunerna kommer att behöva justera kvalitetsnivån nedåt på det framtida mottagandet av ensamkommande barn och ungdomar eller tillföra skattemedel från bland annat skola, vård och omsorg för att uppdraget ska kunna uppfyllas.

Danderyds kommun konstaterar vidare att det saknas tillräckligt omfattande analyser om vilka konsekvenser förslagen som förs fram i promemorian kan innebära. De analyser som finns är alltför kortsiktiga.

Slutligen konstaterar Danderyds kommun att remisshanteringen är synnerligen bristfällig. Remissen inkom i början av sommaren inför semesterperioden, varför det varit en omöjlighet att bereda yttrandet på det sätt som borde vara en självklarhet när det gäller en så stor och viktig fråga. Dessutom föreslås lagändringen träda i kraft redan den 1 januari 2017, vilket ger kommunerna en alldeles för kort omställningstid.

Schablonersättning för mottagandet av asylsökande ensamkommande barn och unga i anvisningskommun

I promemorian föreslås att en enhetlig schablonersättning till anvisningskommunen på 52 000 kronor ska införas. Ersättningen bör avse transportkostnader, socialtjänstens utrednings- och uppföljningskostnader, tolkkostnader samt kostnader för god man och andra relaterade kostnader. Ersättningen bör betalas ut automatiskt till anvisningskommunen när barnet har tagits emot.

Ytterligare 30 000 kronor per barn utgår när uppehållstillstånd ges och beloppet avses täcka kostnader för särskild förordnad vårdnadshavare och särskilda kostnader inom socialtjänsten.

Kommunens ställningstagande

Förslaget innebär en höjning av schablonersättningen till 52 000 kronor per barn, från 31 000 kr (vid placering i Hem för vård eller boende (HVB) respektive 39 000 kr (vid placering i familjehem). Det innebär dock en reell sänkning eftersom det efter höjningen utöver kostnader för utredning och uppföljning även ska ingå kostnader som idag ersätts med faktiska kostnader, exempelvis transportkostnader och god man. Kostnader för god man riskerar även att öka för kommunerna i takt med att Migrationsverkets handläggningstider för asylsökningar blir längre. Detta berörs inte i promemorian.

Den ökade schablonersättning som utbetalas vid anvisning bedöms därmed inte täcka det den är tänkt att täcka och därmed inte heller kompensera den nivå på dygnersättning som föreslås med 1 350 kronor. Danderyds kommuns inställning är att kommunerna måste få täckning för sina faktiska kostnader.

Schablonersättning per dygn för mottagandet av ensamkommande barn och ungdomar

Anvisningskommunerna föreslås få en enhetlig och automatiskt utbetald ersättning med 1 350 per dygn för ensamkommande barn som anvisats kommunen. Ersättningen föreslås vara densamma för ensamkommande barn som är asylsökande respektive har uppehållstillstånd. Ersättningen betalas ut automatiskt och i efterskott för ett kvartal i taget tills kommunen meddelar att kommunen inte längre har någon kostnad för barnet.

Kommunens ställningstagande

I promemorian föreslås ersättningen per dygn bli 1 350 kronor (jämfört med dagens ersättning på 1 900 kronor). För många kommuner i Stockholms län ligger kostnaden fortfarande mycket högre än 1 350 kronor per dygn. När det gäller ensamkommande unga vuxna 18-20 år med permanent uppehållstillstånd (PUT) föreslås en ersättning med 750 kronor per dygn oavsett placeringsform.

Det underlag för ekonomiska beräkningar som används i promemorian utgår från kommunernas kostnader år 2014 vilket var innan det stora inflödet av ensamkommande barn och ungdomar inträffade hösten 2015. Det stora inflödet innebar att marknaden för sociala vård- och boendeinsatser ökade dramatiskt. Eftersom kommunerna inom 48 timmar är tvungna att hitta boende för de anvisade barnen och ungdomarna uppstod en desperation som medgav att olika aktörer kunde maximera sina priser. Det är därför högst troligt att snittkostnaderna för 2015 ligger högre än för 2014. Danderyds kommun menar således att beräkningsgrunden i promemorian är gravt missvisande.

Sänkta schabloner kan få som konsekvens att bedömningen av barns och ungas behov beslutas utifrån regelverket för statlig ersättning, vilket kan medföra att barn och ungdomar inte får den vård och det stöd de har behov av.

Rådande bostadsbrist är ytterligare ett skäl till varför föreslagen schablon inte bedöms täcka de faktiska kostnaderna, i alla fall inte i storstadsområdena. När lokaler blir tillgängliga innebär det även att lokalhyrorna ligger på sådana nivåer att en dygnskostnad på 1 350 kr/dygn inte täcker alla de kostnader som är förenat med att driva ett boende.

Regeringen har angett att schablonersättningen bör avse vissa särskilda kostnader och "andra relaterade kostnader". Det anges inte vad sådana andra relaterade kostnader är för något. Det finns även med nuvarande regelverk brister vad gäller ersättningen till kommuner som måste beaktas vid fastställande av schablonbeloppet.

Danderyds kommun förväntar sig att staten ersätter alla kostnader som kommunerna kommer att ha, såväl för mottagandet av de ensamkommande barnen som för själva omställningsarbetet.

Begränsade möjligheter till ersättning för asylsökande ensamkommande unga i åldern 18-20 år

När asylsökande barn fyller 18 år träder de bestämmelser som gäller vuxna asylsökande in. Den som är 18 år har enligt 14 § LMA rätt till logi på en förläggning. Bedömningen är att asylsökande ensamkommande unga som har fyllt 18 år i normalfallet ska bo på en förläggning enligt LMA. När det gäller asylsökande ensamkommande unga som har fyllt 18 men inte 21 år bör kommunen enligt förslaget enbart ha rätt till ersättning för dem som är placerade med stöd av lagen (1990:52) om särskilda bestämmelser om vård och unga (LVU) eller har motsvarande vårdbehov men är placerade med stöd av (SoL).

Schablonersättning för ensamkommande unga i åldern 18-20 år med uppehållstillstånd

I promemorian görs bedömningen att anvisningskommunen eller den kommun som ärendet flyttats över till bör få en automatiskt utbetald ersättning på 750 kronor per dygn för ensamkommande unga som fyllt 18 men inte 21 år och har uppehållstillstånd.

Rätten till ersättning föreslås förutsätta att den unge är folkbokförd i anvisningskommunen eller den kommun som ärendet har flyttats över till. En schablonersättning på 750 kronor per dygn bedöms täcka kommunernas genomsnittliga kostnader framöver, eftersom kravet på placering tas bort och kommunen därigenom kommer att kunna erbjuda mindre kostsamma boendelösningar. Kommunens rätt till ersättning bör upphöra när en person beviljas etableringsersättning eller om den unges föräldrar anländer till Sverige.

Kommunens ställningstagande

När den unge fyller 18 år gör socialtjänsten en individuell bedömning om det finns fortsatt vårdbehov som gör att den unge ska bo kvar i sitt boende. Om ett sådant behov finns, kvarstår ansvaret för den unge och dess insatser hos socialtjänsten. Beslutet ska vara tidsbegränsat och omprövas kontinuerligt. Danderyds kommun anser dock att huvudregeln ska vara att asylsökande barn som fyllt 18 år ska överföras till en vuxenförläggning.

Stödboende som placeringsform

Stödboende är en ny placeringsform och ett komplement till de befintliga placeringsformerna HVB-hem och familjehem. Stödboende kan användas för unga i åldern 16-20 år med bristande familjestöd som bedöms kunna bo i eget boende med anpassat stöd utan särskilt vård- eller behandlingsbehov. I ett stödboende kan barn och unga, under trygga former, träna att bo i eget boende och bli förberedda inför ett självständigt boende och vuxenliv.

Kommunens ställningstagande

Stödboende har sedan årsskiftet funnits som placeringsform. Inspektionen för vård och omsorg (IVO) kommer under 2016 att ha möjlighet att utfärda tidsbegränsade tillstånd. Föreskrifter och allmänna råd om ett stödboendes utformning har utfärdats av Socialstyrelsen och trätt i kraft under våren 2016.

Enligt föreskrifterna ska ett stödboende endast ta emot barn och unga i åldern 16–20 år som huvudsakligen behöver stöd för att förberedas för ett självständigt boende och vuxenliv. De barn och unga som tas emot ska i stor utsträckning kunna klara sin dagliga livsföring utan hjälp. Att bli självständig i ett nytt land tar tid och kraft och det tillsammans med oro för anhöriga, väntan på uppehållstillstånd och förväntningar från familj i hemlandet kan i sig innebära att den egna förmågan eller den egna psykiska hälsan försämras på ett sådant sätt att ett stödboende inte är tillräckligt.

Det är tveksamt om denna nya placeringsform löser aktuell problematik avseende höga kostnader. För att det ska ske krävs att de enskildas stödbehov inte är omfattande eftersom stödboende förutsätts ha en lägre personalbemanning.

Omställning

Danderyds kommun anser att det behövs en betydligt längre omställningstid än endast några månader då förslaget innebär stora förändringar. Omställningsarbetet som kommer att behövas i alla kommuner innefattar bland annat:

- Omförhandling av befintliga avtal med exempelvis HVB-hem samt familjehem via konsulentstödda företag
- Omvandling av HVB-hem i egen regi till platser i stödboende (där det är lämpligt)
- Uppbyggnad av nya stödboenden, vilket tar tid bland annat på grund av brist på lämpliga lokaler

- Anpassning av socialtjänstens organisation då den nuvarande organisationen är anpassad efter nuvarande ersättningsystem
- Rekrytering av fler familjehem i kommunens egen regi, vilket är svårt att rekvirera.

I promemorian står "För kostnader som uppkommit under 2016 *bör* ersättning lämnas enligt nuvarande reglering". Danderyds kommun förutsätter att kostnader som uppkommit under 2016 ersätts enligt nuvarande reglering. Att ordet *bör* används betraktar kommunen som en olycklig formulering.

Olle Reichenberg
Kommunstyrelsens ordförande

